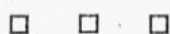

u nichž podstata činnosti spočívá v mimořádné opatrnosti, zodpovědnosti, zručnosti nebo jemnosti.“ Poněvadž však rčení „jež nevyžadují, aby... k individualitě případů“ bylo by možno vytýkati nesrozumitelnost pro širší vrstvy a „učenost“, bylo by snad lze je nahraditi prostou formulací: „které nebývají vedeny úvahami složitějšími“.

I tato definice je jistě založena na důkladných vědomostech a je také dobře motivována; ale i u ní je snad na první pohled jasno, že není dostatečně přesná, že je hodně neurčitá a že v konkrétním případě může býti způsobem nej-různějším vykládána.

Jiný pokus chtěl za kritérium dělnické práce užiti obvyklou postačitelnost vědomostí získaných v obecné škole a i jiné pokusy trpěly podobnou nepřesností a neurčitostí. (Dokončení.)

O jednotnou nemocenskou pojišťovnu.

Dr. Jos. Lukáš.

Kdo znal organizaci našeho nemocenského pojištění dělnického při vzniku naší státní samostatnosti a srovnal ji s organizací, kterou vytvořil zákon z 15. května 1919, č. 268 sb. z. a n., uznal, že jednak vypadla jedna značná složka této organizace, totiž t. zv. závodní nemocenské pokladny svého času zřízené a zřizované podle § 42 nem. zák., jakož i t. zv. pokladny stavební, jednak značně zredukován počet nemocenských pokladen společenstevních, nehledíme-li ani k tomu, že obmezen byl i počet pokladen spolkových a zapsaných pomocných, které pro menší počet svých členů nemohly nadále prováděti pojištění podle § 1 nem. zák. *) Zrušením nebo obmezením působnosti pokladen právě uvedených získaly okresní pokladny nemocenské. Tehdejší sbor zákonodárný sledoval určitý, předem promyšlený cíl. Tehdejší Národní shromáždění nespokojilo se jak známo změnami, které provedeny byly hlavně na zákoně nemocenském, nýbrž činěny ihned vážné kroky k zavedení pojištění sociálního, zatím nikoli všeobecného, nýbrž aspoň pojištění osob nesamostatných, tak jak nám je ukazuje zákon z 9. října 1924, č. 221 sb. z. a n. Národní shromáždění mělo sice před sebou vzor takového pojištění sociálního, než pochopitelně nechtělo beztak napodobiti staré Rakousko — ač v parlamentních pracích, pokud

*) Sr. blíže můj článek: Nynější organizace nemocenského pojištění v Soc. Revui 1920, seš. 9.

měly za předmět pojištění sociální, pracovali i naši nejlepší sociální politikové — nýbrž chtělo vytvořiti útvar zcela nový, aspoň pokud jde o stránku organizační. Dr. Winter v své přednášce, kterou měl v Soc. ústavě dne 18. května 1923, pěkně charakterisuje rozdíl příčin, které přiměly parlamentní kruhy vídeňské k návrhům na utvoření Ústřední starobní a invalidní pokladny na podkladě nové instituce t. zv. okresní úřadovny, která s tehdejšími nemocenskými pokladnami neměla nic společného, a rozdíl příčin, které ústřední pojišťovnu stejného účelu a stejného rázu vybudovati chtěly na přetvořených, ale silných a zdatných pokladnách nemocenských.

Uvažujeť Dr. Winter při zmíněné příležitosti, „že celé jmění Ústředny pojišťovací musí projíti nemocenskými pokladnami jako zprostředkovatelnami styků v pojištění invalidním a starobním osob nemocenskému pojištění podrobených, poněvadž ony jsou to, které vybíráti budou pojistné a odváděti je Ústředně. Má-li býti záruka, že toto jmění bude správně vybíráno, že bude nad jeho vymáháním vykonáván správný dozor, že se bude správně odváděti a že ústředna nebude přicházeti ke škodě, jest ovšem zapotřebí, aby to bylo prováděno institucemi, které mohou si příslušný, potřebný, administrativní aparát zaopatřiti. To nemohly prováděti ony malé pokladny, kterými jsme — praví Dr. Winter dále — disponovali roku 1919; nemůže to ještě ani nyní prováděti každá nemocenská pokladna, zejména když klade osnova — nyní už zákon — zvláštní důraz na to, že také léčebná péče, kterou si představití sluší jako hlavní činnost invalidního pojištění, bude prováděna z velké části nemocenskými pokladnami. Z důvodu tohoto soustřeďovala osnova, vyšlá z duševní dílny zvláštní komise, pojišťování nemocenské v jednotlivých okresních sociálních pojišťovnách zřizovaných pro obvod okresních politických správ.“

Úvahy tyto vtěleny byly v ustanovení § 25 návrhu komise v tom znění, že pro obvod nynějšího politického úřadu první stolice zřídí se v jeho sídle okresní sociální pojišťovna. Návrh nestal se však návrhem vládním. Tento obsahuje totiž v § 28 ustanovení, že pojištění pro případ nemoci provádějí okresní sociální pojišťovny, z nichž okresní pojišťovny budou zřízeny pro obvod nynějšího politického úřadu první stolice v jeho sídle. V § 25 vládního návrhu obsaženo pak ustanovení, že rozsah osobní a věcné působnosti upraví zvláštní zákon.

Již tímto ustanovením vládního návrhu padla zásada jednotné pojišťovny nemocenské jako podstatné základny jedné ústřední pojišťovny pro pojištění invalidní a starobní. Ať se na otázku tuto pohlíží tak či onak, zejména se stanoviska stranicko-politického, sluší toho jenom litovati, že nebyly při této příležitosti vzaty v náležitou úvahu otázky čistě hospodářsko-politické, finančně a pojistnětechnické, jakož i otázky ryze sociálně-

politické. Výsledek byl by býval se přiklonil k návrhům komise.*).

Tato zásada zejména tedy i zmíněnou komisí zastávaná a do jejího díla vtělená, stala se dýmem pro našeho zákonodárce, jenž v podstatě ponechal v platnosti posavadní systém mnohosti pokladen. Neboť podle zákona z 9. října 1924, č. 221 sb. z. a n. provádějí pojištění podle tohoto zákona, tedy pojištění povinné, v první řadě jednak okresní nemocenské pojišťovny (§ 23), v které se vlastně pouze nominelně přeměňují posavadní okresní nemocenské pokladny, jednak zemědělské nemocenské pojišťovny (bývalé okresní zemědělské nemocenské pokladny, zřizované podle § 12 nem. zák. ve znění novel popřevratových) § 25.

Kromě těchto pojišťoven zachovává zákon čís. 221 ai 1924 v platnosti dále ještě závodní nemocenské pojišťovny, které byly v činnosti dne 1. ledna 1924. Do této kategorie náležejí závodní nemocenské pokladny,**) které opíraly existenci svoji podle zákona z 15. května 1919, č. 268 sb. z. a n. o ustanovení § 43, 52 a 53 nem. zák. Dále provádějí podle uvedeného zákona pojištění osob pojistně povinných společenstevní nemocenské pojišťovny (§ 27), které dne 1. ledna 1924 měly aspoň 4000 členů zaměstnaných u povinných členů společenstva, jakož i gremiální nemocenské pojišťovny, měly-li v týž den aspoň 2000 těchto členů, stejně tak i spolkové nemocenské pojišťovny, v které se proměnily bývalé spolkové nemocenské pokladny zřízené podle zákona z 26. listopadu 1852, č. 253 ř. z., pokud měly dne 1. ledna 1924 aspoň 4000 členů povinně pojištěných pro případ nemoci (§ 28). Konečně náležejí do souboru nositelů nemocenského pojištění podle toho zákona ještě zapsané pojišťovny pomocné t. j. zapsané pokladny pomocné, zřízené podle zákona ze 16. července 1892, č. 202 ř. z., jimž bylo uděleno osvědčení podle § 7 uved. zákona, pokud měly dne 1. ledna 1924 aspoň 4000 členů povinně pojištěných pro případ nemoci. Jestliže však zapsaná pokladna pomocná pojišťovala podle svých stanov před 1. lednem 1924 pro případ nemoci pouze osoby podrobené zákonu o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců, přemění se v zapsanou pojišťovnu pomocnou oprávněnou k provádění povinného pojištění nemocenského, měla-li dne 1. ledna 1924 aspoň 2000 členů povinně pojištěných pro případ nemoci, musí však omeziti svoji působnost na pojišťování těchto zaměstnanců. Při tom sluší podotknouti, že pojišťovny poslednějšího druhu nemohou pojišťovati osob, na něž byla

*) Svě stanovisko dovolili jsme si ze všeobecného stanoviska vyslovovati již dávno před tím, tištěným pak slovem v našem Úvodu do čes.-slov. sociálního pojištění v létě r. 1922—str. 61 a násl.

**) Počet těchto závodních pokladen jest tedy na příště úplně uzavřen. Výjimkou mohou býti nařízením zřízeny zvláštní pojišťovny nemocenské pro osoby zaměstnané při podnicích plavebních (§ 248 lit. b. a 1. odst. posl. věta).

rozšířena pojistná povinnost pensijní teprve zákonem z 5. února 1920, č. 89 sb. z. a n. (§ 29).

Usnesením § 26—29 byl uzavřen nejen počet, nýbrž i druh pojišťoven závodních a společenstevních, rovněž uzavřen i počet pojišťoven spolkových a zapsaných pojišťoven pomocných, které by byly oprávněny prováděti pojištění povinné. Ohledně pojišťoven společenstevních a gremiálních má § 27 posl. odst. ještě výslovné ustanovení, že není dovoleno zřizovati nové společenstevní (gremiální) nemocenské pojišťovny ani rozšiřovati působnost činné společenstevní (gremiální) nemocenské pojišťovny na živnostenské společenstvo (gremium), na něž se její činnost nevztahovala dne 1. ledna 1924.

Abychom si učinili i číselný přehled o prováděném postupu v sjednocování nemocenského pojištění, stůjtež zde tato data: Až do působnosti zákona z 15./5. 1919 č. 268 sb. z. a n. bylo okresních nemoc. pokladen 286, pokladen společenstevních 613 (včetně učňovských), nemocenských pokladen spolkových 24, pokladen závodních zřízených podle § 42 nem. zák. 708 a zřízených podle § 43 celkem 24, starobní 2, pokladen zapsaných pomocných 90; při tom nehledíme k pokladnám bratrským, které jaksi vypadají z rámce organizace všeobecného pojištění nemocenského.

Zrušením některých pokladen podle právě citovaného zákona resp. obmezením působnosti pokladen spolkových a zapsaných pokladen pomocných na poli pojištění povinného byl stav po 1. říjnu 1919 k 1. lednu 1923 tento: okresních nemoc. pokladen bylo 282, společenstevních 63 (z těch gremiálních 11), závodních dle § 43 24 kromě 6 pokladen podle § 52 a 11 podle § 53, spolkové 4 a zapsaných pokladen pomocných, které měly osvědčení prováděti pojištění povinné, 10. Kromě toho zřízeno v tutéž dobu 25 zemědělských nemocenských pokladen. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi funguje toho času 29 okres. nemoc. pokladnic podle čl. XIX zák. z r. 1907.

Podle předběžných dat o počtu členů jednotlivých těchto nemocenských pokladen zachovány budou v činnosti kromě stejného počtu pokladen okresních 5 pokladen společenstevních (gremiálních), 3 pokladny spolkové, 6 zapsaných pokladen pomocných a shora uvedený počet (24) pokladen závodních. Při tom sluší poznamenati, že počet pokladen společenstevních (5) mohl by po případě býti ještě zredukován, když by na základě provedeného šetření bylo nutno vyloučiti zaměstnance u dobrovolných členů společenstev živnostenských, poněvadž tito zaměstnanci napříště nebudou moci býti od 1. ledna 1924 členy společenstevní nemocenské pokladny, čímž by snad některá z pokladen těch neměla žádoucí počet 4000 členů.*)

*) Znění § 27 jest dosti nejasné, nerozhodujíc otázku, může-li dobrovolný člen společenstva přihlásiti své zaměstnance u společenstevní nemocenské pojišťovny. Ustanovení § 108 ř. z. by otázce této přisvědčovalo.

Touto redukcí bude značně obmezena konkurence těchto pokladen s posavadními okresními pokladnami nemocenskými, zejména na našem venkově; neboť společenstevní (gremiální pojišťovny) budou působiti zpravidla v městech velkých a závodní pokladny jsou přece jenom výjimkou.

Než nový zákon definitivně vyřídil záležitost zřizování zemědělských nemocenských pojišťoven. V § 25 obsaženo totiž ustanovení, že zaměstnanci zemědělstí a lesní, kteří nejsou pojištěni u žádné z nemocenských pojišťoven uvedených v § 26—29, tedy ani u závodní, ani u společenstevní, ani u spolkové, ani u zapsané pomocné, jsou pojištěni u zemědělské nemocenské pojišťovny, v jejímž obvodu vykonávají práce nebo služby uvedené v § 2. Pojišťovny tyto zřídí se pravidelně v místě, jež jest sídlem politického úřadu první stolice v době, kdy tento zákon nabyl účinnosti. Působnost jejich vztahovati se bude na jeho obvod, jakým byl v tento den. Vztahuje-li se však obvod působnosti nemocenské pokladny (okresní neb zemědělské) v tento den na větší území, zůstává to v platnosti i pro okresní nebo zemědělskou pojišťovnu. Výjimkou může Ústřední sociální pojišťovna stanoviti obvody pojišťoven i jinak, ale jenom za souhlasu ministerstva sociální péče (§ 24).

Poněvadž tato ustanovení platí jak pro nemocenské pojišťovny okresní tak i pro nemocenské pojišťovny zemědělské, zřejmo z toho, že oba tyto druhy budou spolu konkurovati, někdy i na stejném území. Ovšem tato konkurence bude záležeti pouze v tom, že budou obě provozovati nemocenské pojištění za stejných zákonných podmínek i za stejných předpokladů a to nejen pojištění osob pojistně povinných, nýbrž ony budou zároveň výhradně oprávněny přijímati do pojištění i osoby, které jinak by povinnému pojištění nepodléhaly (§ 251).

Jinaká konkurence mezi nimi jest vyloučena, poněvadž členové zemědělské pojišťovny nemocenské jsou určeni přímo zákonem. Členy mohou býti totiž jenom zaměstnanci zemědělstí a lesní. Těmi pak jsou podle nálezu nejv. spr. s. ze dne 14./4. 1923 č. 6048 pouze osoby při původní produkci zemědělské nebo lesní zaměstnané, tedy v podniku, jehož předmětem jest zužitkování či vzdělávání půdy podnikatelovy a na jeho účet k docílení plodin. Zásada tato nejvyšším správním soudem vyslovená platiti bude zajisté i za platnosti zákona z 9. října 1924, poněvadž znění zákona tohoto jest úplně obdobné znění nynějšího zákona nemocenského. Následkem toho bude lze na tento zákon použiti i zásady, vyslovené v usnesení odborného plenu ze 16./2. 1924, resp. v nálezu z 11. března 1924, č. 4176, podle něhož pojištěnci resp. zaměstnanci zemědělstí a lesní ve smyslu § 12 nem. zák. (§ 25 zák. 221/24) nejsou identickými se „zaměstnanci zemědělského podniku“. Pojem prvnější jest užší druhého. Zaměstnancem v země-

dělském podniku není pouze ten, kdo jest v tomto podniku zaměstnán bezprostředně a přímo pěstováním hospodářských rostlin a chovu hospodářského zvířectva, nýbrž i jinaký zřízenec tohoto podniku, jenž jinými pracemi slouží jeho účelům. Pro pojem „zaměstnanec v zemědělském podniku“ není kritériem, jakého druhu práce dotyčný zaměstnanec v podniku koná, nýbrž jakého druhu jest podnik, v němž pracuje*).

(Dokončení.)

Snahy o nové zřízení agrární v Itálii.

Ing. Antonín Prokeš.

(Dokončení.)

III.

Nejpalcivější poměry rozvrstvení zemědělského majetku jsou v jižních italských provinciích a na Sicilii. To bylo všeobecně uznáno rozhodnutím parlamentu o provedení šetření zemědělských poměrů, o němž vyšly dvě obsáhlé publikace r. 1909 a 1910. Již Plinius pronesl slova: „Latifundia Italiam perdidere“ a přece za tolik století se nic nestalo k rozřešení této otázky!

Sicilská latifundia, zabírající dvě třetiny ostrova, se prostírají ve vnitrozemí. Část ostrova jest ovšem hustě zalidněna; tamní města a osady jsou velmi početné s dobře obděláným zázemím (intenzivní kultury mandlovníku, lískového ořechu, pistacií, svatojánského chleba a oliv), vesměs získaným na útraty latifundia. Děje se to ustavičným nekrvavým zápasem mezi oběma těmito formami majetku.

Latifundium není charakterisováno pouze rozlehlostí pozemkové državy, nýbrž i převládajícím extensivním pěstěním obilin, jež vystřídávají pastviny, a jednotnou správou. Není na nich stromoví. Rozloha kolísá mezi 150 do 1.000 ha, a i když někdy patří několika dědicům, zůstávají jednotně spravovány.

*) Nález tento byl vydán u příležitosti sporu o placení moučné dávky podle § 4 odst. opatření Stál. výboru z 25./8. 1920, č. 494 sb. z. a n. — Podle zásad národohospodářských spadá v pojem zemědělství — pokud nejde o podniky, jež by bylo snad posuzovati podle ustanovení řádu živn. — veškeré vzdělávání t. j. využitkování půdy k výrobě rostlinných surovin. Se zřetelem na tento účel zemědělství jest pro posouzení povahy konkrétního objektu účelu tomu sloužícího bez jakéhokoliv významu, zda rostliny na objektech těch pěstované a tvořící tedy jejich výtěžek, slouží bezprostřednímu hmotnému zájmu výrobitele či prostřednictvím obchodu hmotným potřebám třetích osob, či zda se pěstují rostliny, jež takového užitku neposkytují, nýbrž slouží k osvěžení, okrase, povznesení zdraví, tudíž k účelům esthetickým a hygienickým, a nezáleží pak na tom, zdali pěstování rostlin se děje pomocí zahradnických sil ve školách odborných zvláště zdokonalených a po živnostensku vyučených. Na jaké ploše se podnik zemědělský provádí, jest lhostejno (nálež. nejv. správ. soudu z 16./6. 1922, č. 8656 sb., Bohusl. č. 1425).

O jednotnou nemocenskou pojišťovnu.

Dr. Jos. Lukáš.

(Dokončení.)

Počet členů všech okresních nemocenských pokladen v Čechách, na Moravě, ve Slezsku, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi činil koncem roku 1923 okrouhle 1,474.000, počet pak členů zatím zřízených a v činnosti jsoucích pokladen zemědělských činil v tutéž dobu 68.480; počet členů ostatních nemocenských pokladen (kromě bratrských) činil dne 31. prosince 1923 celkem 336.474, kdežto členů těch pokladen, které následkem dostatečného počtu členského budou moci prováděti povinné nemocenské pojištění podle zákona z 9./10. 1924, č. 221 sb. z. a n., jest 243.237, rozdíl $(336.474 - 243.237 = 93.237)$ 93.237 připadne k dobru pokladnám resp. pojišťovnám okresním, čímž by se shora uvedený počet 1,474.000 zvýšil okrouhle na 1,567.000.

Když po provedené organizaci nemocenského pojištění podle svrchu uvedeného zákona zmenší se počet členů okresních nemocenských pojišťoven zemědělských,*) bude přes to zřejmo, že oba tyto druhy nemocenských pojišťoven budou hlavními nositeli povinného pojištění nemocenského, a to aspoň při počátku účinnosti zákona z 9./10. 1924. Neboť tento zákon upravuje též podmínky zrušení nemocenských pojišťoven, kromě nemocenských pojišťoven okresních. Ústřední sociální pojišťovna zruší totiž nemocenskou pojišťovnu, tedy i pojišťovnu zemědělskou, usneslo-li se na tom představenstvo i dozorčí výbor v odděleném hlasování nadpoloviční většinou všech členů (§ 73, odst. 1.). Ustanovení toto doprovází zpráva sociálně-politického výboru těmito slovy: „Vládní návrh neobsahoval ustanovení o zrušení nemocenské pojišťovny a její likvidaci, počítaje patrně s jednotnou obvodovou nemocenskou pojišťovnou, k jejíž zrušení by nedošlo. Ale změna organizace nemocenského pojištění oproti původnímu elaborátu odborné komise vyvolává možnost zrušení nemocenské pojišťovny i v budoucnosti. Pro ten případ bylo třeba v zákoně učiniti opatření. To bylo v podstatě převzato z dnešního zákona nemocenského. S druhé strany bylo však počítáno s tím, že nemocenské pojišťovny budou se samy chtíti soustřeďovati, až poznají nevýhodu roztržštění. Bylo nutno zákonem to umožniti (§ 73, odst. 1.).“

Aby toto umožnění bylo ještě možnějším, má zákon zvláštní ustanovení stran zrušení závodní nemocenské pojišťovny. Tuto může totiž ústřední soc. pojišťovna kromě toho, že by se na tom usneslo představenstvo i dozorčí výbor v odděleném hlasování nadpoloviční většinou hlasů, ještě zrušiti,

*) Počet ten zatím zjištěn úředně pro Slovensko a Podk. Rus. Zde koncem r. 1923 pojištěno bylo průmyslového dělnictva v okres. nemoc. pokladnicích 222.443 a zemědělského 84.287, dohromady 306.730. (Počet tento činil v měsíci září 1924 celkem 346.093).

žádá-li toho podnikatel, vyslechnuvší příslušnou okresní nemocenskou pojišťovnu; zruší ji pak, zanikl-li závod, u něhož byla zřízena. Různý postup při zrušování nemocenské pojišťovny závodní (povinnost Ú. soc. pojišťovny v případě usnesení správních orgánů a možnost zrušení po slyšení příslušné okresní nemocenské pojišťovny v případě žádosti podnikatele) odůvodněn důvodem vzniku těchto pojišťoven za platnosti zákona nemoc., totiž zvýšeným nebezpečím onemocnění (§ 43 nem. z.). Nutno-li dále zrušiti společenstevní nemocenskou pojišťovnu, zanikne-li společenstvo nebo klesne-li počet pojištěnců v průměru posledních 6 měsíců pod 500, a konečně nutno-li odejmouti spolkové nemocenské pojišťovně a zapsané pojišťovně pomocné právo pojišťovati povinné osoby s účinkem, že osoby nemusejí býti pojištěny u příslušné okresní, zemědělské nebo společenstevní nemocenské pojišťovny, klesl-li počet členů povinně pojištěných v téže době rovněž pod 500, nebo nemůže-li pojišťovna poskytovat ani nejnižší dávky stanovené tímto zákonem, je opět zřejmo, že během doby může dojíti k další redukci nemocenských pojišťoven k prospěchu nemoc. pojišťoven okresních.

Možnost této redukce bude v první řadě nejmenší v zapsaných pojišťovnách pomocných jakož i v pojišťovnách spolkových, pokud oba tyto druhy mají za účel pojišťovati osoby povahy úřednické. Napovídá to nejen zpráva výboru sociálně-politického, předkládající svůj elaborát o vládním návrhu zákona o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří, nýbrž i tuhá odborová organizace této kategorie zaměstnanecké s pevnou a vytrvalou snahou po zavedení samostatného, od posavadního stavu odlišného nemocenského pojištění. Ponechávám § 24 a n. zák. č. 221/1924 soukromým úředníkům ve formě shora uvedené, t. j. zachováním pokladen spolkových a zapsaných pomocných, možnost, aby se pro případ nemoci pojišťovali u zvláštních svých pojišťoven, v nichž podle jejich přesvědčení jest možno lépe vyhověti pojistným potřebám soukromých úředníků, zejména v oboru léčebné péče, nežli jest jim vyhovováno u okresních nemocenských pojišťoven.

Jak dosvědčují zprávy denních a odborných listů, snahy tyto nabývají již konkrétních tvarů.

Jak tomu bude s redukcí ostatních pojišťoven po rozumu § 73 zák. 221/1924, ukáže budoucnost. Zejména pokud jde o nemocenské pojišťovny zemědělské, dlužno na to poukázati, že znění nynějšího zákona v § 25 jest zcela jiné, nežli ustanovení § 12 nem. z. ve znění zákona z 15. května 1919, č. 268 sb. z. a n. a dalších jeho novelisací. Podle nového zákona budou beze všeho, jak shora uvedeno, zřízeny nemocenské pojišťovny zemědělské podle § 24, odst. 2—4, čímž veškeré zaměstnanectvo zemědělské a lesní v rozsahu shora naznačeném pojištěno bude u samostatných teritoriálně-odborových pojišťoven zeměděl-

ských. Tak tomu bude zajisté pro první doby po počátku účinnosti zákona č. 221/1924 a když následkem organizace nemocenských zemědělských pojišťoven odpadlo by od členstva pojišťoven okresních na 850.000 pojištěnců zemědělských a lesních, předpokládajíc ovšem, že by všichni tito zemědělští a lesní zaměstnanci byli členy pojišťoven zemědělských čili, že by v každém okrese takovéto pojišťovny byly zřízeny. O budoucnosti těchto pojišťoven se rozepisovati je nám úplně nemožno, poněvadž bychom se musili pohybovati na poli jiném než na poli čistě právním.

Jedno ovšem jest jisto, že totiž jak okresní nemocenské pojišťovny tak i nemocenské pojišťovny zemědělské budou v naší organizaci pojištění nemocenského hráti téměř výhradnou roli, ježto zbylé pojišťovny společenstevní (gremiální) a pojišťovny spolkové, zapsané pomocné, pojišťující též osoby neúřednické jakož i pojišťovny závodní budou míti přece jenom význam podřadný. Na podkladě čistě teritoriálním zbudované okresní nemocenské pojišťovny a teritoriálně-odborové pojišťovny zemědělské budou míti do jisté míry monopol ve směru provádění nuceného nemocenského pojištění, ba, jak jsme svrchu se zmínili, i v ohledu pojištění dobrovolného v rámci zákona č. 221/1924.

Nastává nyní otázka, zda svrchu zmíněná konkurence těchto pojišťoven nebude v právním směru vykazovati určité nedostatky a zda tím nebude dotčen zájem pojištěnců, kteří za platného pojištění povinného mají též zákonný nárok na nemocenské opatření.

Bohužel, máme vážné pochybnosti, zda tento dualismus v nemocenském pojištění povinném nebude na škodu právě těm, jimž pojištění toto má sloužiti, a že osoba za všech okolností pojistné povinnosti podléhající nedovolá se včasného poskytování nemocenských dávek, tím méně včasné pomoci lékařské. Jde totiž o otázku nesporného členství té které nemocenské pojišťovny.

Podle § 24 odst. 1. jsou u okresní nemocenské pojišťovny pojištění zaměstnanci, kteří vykonávají v jejím obvodu práce nebo služby uvedené v § 2 a nejsou pojištění u žádné z nemocenských pojišťoven, jmenovaných v §§ 25–29. Podle § 25 pak zaměstnanci zemědělští a lesní, kteří nejsou pojištění u žádné z nemocenských pojišťoven uvedených v §§ 26–29, jsou pojištění u zemědělské nemocenské pojišťovny, v jejímž obvodu vykonávají práce nebo služby uvedené v § 2.

Těmito ustanoveními dáno jest členství té či oné pojišťovny, při čemž členství nemocenské pojišťovny zemědělské určeno jest ještě zvláštní povahou prací a služeb vykonávaných na základě smlouveného poměru pracovního, služebního neb učňovského (volontérského, praktikantského) při polním neb lesním hospodářství. Bude-li povaha těchto prací sporná, bude sporno

i členství pojišťovny, budou tedy sporny i zákonné nároky pojištěncovy, jež dlužno uplatniti jen vůči příslušné pojišťovně.

Bude-li zaměstnanec po rozumu § 17 náležitě přihlášen, bude-li tedy osoba jeho figurovati v členském seznamu té či oné pojišťovny, nebude věc činiti obtíží, zpravidla bude se hlásiti o splnění svých nároků u této pojišťovny, jež nárokům těm vyhová. Jinak tomu bude tehda, když zaměstnanec zaměstnavatelem nebyl přihlášen a onemocněv bude se domáhati pojistných plnění. V tomto případě — a je-li povaha jeho práce sporná — bude se vzpírat jak pojišťovna okresní tak i zemědělská uznati svoji věcnou pojistnou příslušnost, a než se pojištěnec domůže instančního rozhodnutí, buď si pomůže, jak praví lidské úsloví, jeho nátura, anebo zemře, aniž by dědicové jeho mohli se dovolávati jakýchkoli nároků náhradných. Jest sice pravda, že pokladna, jež by se neohlížela na svoji prokazatelnou příslušnost věcnou a poskytla onemocnělému pojištěnci dávky nemocenské, může domáhati se náhrady vůči zaměstnavateli podle § 20, ač-li neuplatní zaměstnavatel námitku, že pokladna, domáhající se náhradních nároků, nebyla k poskytování léčebné péče vůbec povinnou, nejsouc příslušnou; než někdy nebývá ani zřejma na první pohled pojistná povinnost, takže v takovémto případě by pojišťovna těchto náhradných nároků neměla a přirozeně jednala by vůči hlásícímu se zemědělskému zaměstnanci s velkou rezervou. Že tím ohrožuje se valnou měrou životní zájem pojištěnce nebo jeho rodinných příslušníků, netřeba zvlášť podotýkati.

Neméně osudným může se pro pojištěnce státi též případ, kdy domáhá se dávek nemocenských v t. zv. ochranné lhůtě (§ 97, odst. 4) a kdy pro nejisté jeho materiální postavení eventuelní spor o dávky tyto stává se proň dvojnásob kritickým. Po delším totiž členství u okresní nemocenské pojišťovny jest na př. osoba A najednou bez zaměstnání, po 14 dnech vstoupí do práce k zemědělci jako zemědělský dělník, za týden opět pro nedostatek práce vystoupí a počátkem druhého týdne po vystoupení onemocní. Bez odporu má nárok na dávky nemocenské, poněvadž onemocněla ve lhůtě ochranné. Kdyby šlo v okrese či v místě zaměstnání o jedinou nemocenskou pojišťovnu, nenastane jistě spor o nemocenské dávky; než v daném případě aspoň v prvních dobách, dokud nebude otázka tato praxí upravena, nastanou zajisté mnohé nesnáze, jež opětně odnese v první řadě pojištěnec.

Musíme doufati, že jiné obtíže se snad nevyskytnou; než bylo by dosti, kdyby v uvedených dvou případech třeba i ojediněle zkalen byl význam tolik vytouženého pojištění sociálního.

Pojednávajíce na tomto místě o jednotné pojišťovně, zmiňovali jsme se jen o pojišťovně nemocenské podle zákona z 9. října 1924, č. 221 sb. z. a n. Než tento zákon jedná ještě o pojišťovně, jejíž účelem bude prováděti pojištění invalidní

a starobní. V tomto směru netřeba o věci té šířiti slov. Podle § 74 pojištění invalidní a starobní provádí ústřední sociální pojišťovna se sídlem v Praze, tedy pojišťovna jediná. Tato pojišťovna jest příslušna prováděti všechny úkony týkající se invalidního a starobního pojištění, pokud k tomu podle tohoto zákona nejsou výslovně povolány nemocenské pojišťovny, může však jednotlivé úkony svěřiti nemocenským pojišťovnám a jejich svazům nebo jiným sociálně-pojišťovacím institucím. Nemocenské pojišťovny a jejich svazy vykonávají tedy úkony tyto jménem ústřední sociální pojišťovny, ba jsou povinny úkony ty převzítí (§ 75).

Při organizaci pojištění invalidního a starobního byl totiž úkol zákonodárcův snazší, poněvadž a priori veškerá snaha směřovala pro jednotného nositele obou těchto kategorií sociálního pojištění a bylo proto lehce odolati svodům některých, dokonce opozičních stran po decentralisaci nositele invalidního a starobního pojištění zejména z důvodů národnostních. Úkol tento usnadněn byl ovšem též tím, že pro invalidní a starobní pojištění nebylo podobných případů, jako tomu bylo u pensijního pojištění soukromých zřízenců podle zákona ze 16. prosince 1906 č. 1 ř. z. z r. 1907, kde se Všeobecným pensijním ústavem konkuruje celá řada náhradních ústavů a náhradních smluv, které svého času vlastně byly individuálními nositeli pensijního pojištění na základě čistě soukromoprávním.

Stanovení rozsahu pensijní povinnosti.

Dr. Rudolf Hotowetz.

(Dokončení.)

Stejně nedokonalé jsou i dosavadní výklady pojmu práce duševní.

Rakouský správní soud za duševní prohlásil takový výkon, při kterém podstatná část práce děje se činností ducha, tedy operací přemýšlovací, a který potřebuje výkonu ústního nebo písemního (příkazu, dispoice, prohlášení, záznamu atd.) pouze ke svému projevu. Náš nejv. správní soud klade pak na duševní práci měřítko ještě vyšší a vylučuje někdy z pojistné povinnosti osoby, které dřívější rakouská judikatura do pojistné povinnosti zahrnovala. Spatřujeť podstatný znak duševní práce ve tvoření úsudků, a to úsudků vlastních, takže mu není duševní prací ani samostatná reprodukce podle úsudků cizích, příkladem samostatná montáže na základě dodaných výkresů. Dle toho nebyl by tedy vlastně ani filosof-eklektik duševním pracovníkem.